

Dr. Mădălina Virginia ANTONESCU

Instituțiile Uniunii Europene în perioada Post Nisa

DR. Mădălina Virginia ANTONESCU

INSTITUȚIILE UNIUNII
EUROPENE ÎN PERIOADA
POST-NISA.

O PERSPECTIVĂ DE DREPT
CONSTITUȚIONAL

Lumen

Editura Lumen
2009

Drd. Mădălina Virginia ANTONESCU
INSTITUȚIILE UNIUNII EUROPENE ÎN PERIOADA
POST-NISA.
O PERSPECTIVĂ DE DREPT CONSTITUȚIONAL

Editura Lumen este acreditată CNCSIS sub nr 003

Redactor: Morariu Irina Maria

Copertă: Cristian UȘURELU

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

ANTONESCU, MĂDĂLINA VIRGINIA

**Instituțiile Uniunii Europene în perioada post-Nisa : o perspectivă
de drept constituțional / Mădălina Antonescu. - Ed. a 2-a. - Iași :**

Lumen, 2009

Bibliogr.

ISBN 978-973-166-170-4

341.217(4) UE

Dr. Mădălina Virginia ANTONESCU

INSTITUȚIILE UNIUNII
EUROPENE ÎN PERIOADA
POST-NISA.
O PERSPECTIVĂ DE DREPT
CONSTITUȚIONAL

Lumen

Editura Lumen
2009

**Pagin 1 sat
goal inten ionat**

SHORT BIOGRAPHY OF THE AUTHOR

Mădălina Virginia Antonescu graduated Faculty of Law, Bucharest University (1998) and the French-Romanian College of European Studies (1998).

She has also graduated the Master of International Relations and European Studies, at the National School of Political Studies and Administration, Bucharest (2001).

At present, she is Ph.D. in European Institutional Law, of the Faculty of Law, University of Bucharest, and scientific researcher at the Romanian Diplomatic Institute.

She is also, author of several books:

- *“The Legal Statute of the Alien, as Physical Person, in Romania”*, Ed. All Beck, Bucharest, 2001
- *“European Union- an Empire of XXIst Century? Towards an European - Unional Civilization”*, Ed. Cartea Universitara, Bucharest, 2004
- *“European Union- A Modern Empire?”*, Ed. Cartea Universitara, Bucharest, 2005
- *“The Neo-Machiavelist Doctrine and its Incidence on the New American Concept of Security”*, Ed. Lumen, Iasi, 2005
- *“The European Union Institutions in the Post-Nice stage. Perspective of Constitutional Law”*, Ed. Lumen, Iasi, 2007
- *“European Union, Ancient and Medieval Empires. Comparative Study”*, Ed. Lumen, Iasi, 2008

Pagin 1 sat goal inten ionat

DEDICAȚIE:

Dedic cu emoție și cu recunoștință, această carte tuturor prietenilor adevărați, persoane care mi-au fost alături în clipele grele, tuturor celor care m-au sprijinit, fie și cu un cuvânt de încurajare, ca să continui această lucrare și care au crezut în mine, însă în primul rând, o închin lui Dumnezeu, Cel Slăvit în Treime și Sfintei Născătoare de Dumnezeu, Fecioara Maria, fără ajutorul căroră nu aș fi conceput și terminat niciodată această lucrare dificilă.

Pagin 1 sat goal inten ionat

Cuprins

Considerații introductive	15
1. Sistemul instituțional al Uniunii Europene (Prezentare generală)	22
2. Stadiul actual al doctrinei privind natura juridică și politică a Comunităților Europene și stadiul doctrinei privind natura juridică și politică a Uniunii Europene	37
Originalitatea cadrului instituțional al UE din perspectiva dreptului constituțional.....	55
A. Importanța statului și a cadrului instituțional statal în stabilirea elementelor de originalitate ale instituțiilor UE.....	57
1. Distincția juridică dintre noțiunile de ”instituție” și de ”organ”	58
1.1. Noțiunea juridică de ”instituție”	58
1.2. Noțiunea juridică de ”organ” de stat	63
2. Definierea juridică a noțiunilor de ”instituție UE” și de ”organ de stat”	71
3. Distincția dintre „puterea politică”, „autoritatea politică”, „instituția politică” și sensurile lor juridice în cadrul statului și în cadrul sistemului UE.....	78
4. Conceptul de ”stat”; evoluție istorică; elementele statului, potrivit dreptului constituțional și relevanța acestora pentru subiectul analizat.....	92
4.1. Conceptul juridic de ”stat”	92
4.2. Evoluția istorică a conceptului de ”stat” modern	97
4.3. Elemente constitutive ale statului și relevanța acestora pentru subiectul analizat.....	111
4.3.1. Incidența celor trei elemente constitutive ale statului asupra caracterului original al instituțiilor UE.....	119

5. Statul ca instituție politică și raportul juridico-politic cu “instituția UE”	135
6. Statul ca putere politică organizată și incidența acestei accepțiuni juridice asupra instituțiilor UE	139
7. Importanța suveranității statale pentru caracterul original al instituțiilor UE	150
7.1. Conceptul juridic de ”suveranitate de stat” și evoluția sa istorică	150
7.2. Evoluția istorică a conceptului juridic al suveranității	159
7.3. Relevanța suveranității statale pentru originalitatea instituțiilor UE	170
8. Relevanța suveranității populare pentru caracterul original al instituțiilor UE	183
9. Relevanța suveranității naționale pentru originalitatea instituțiilor UE	189
10. Legitimitatea statului, bază a legitimității sistemului UE și element al originalității instituțiilor europene	199

B. Organizarea puterilor în stat și influența acestora asupra modelului de repartizare a “puterilor” în sistemul UE

1. Distincția juridică dintre puterile statului și funcțiile statului	215
2. Teoria clasică a separației puterilor în stat și incidența sa asupra schemei de putere a sistemului UE ...	224
3. Critica teoriei lui Montesquieu și importanța sa pentru îmbunătățirea repartiției puterilor în sistemul politic al UE	237
4. Originalitatea repartiției ”puterilor” în sistemul politic al UE, în modelul pre-constituțional de organizare politică	248
5. Elemente de originalitate în repartiția ”puterilor” în cadrul sistemului politic al UE, conform modelului constituțional european	265

C. Originalitatea instituțiilor UE în raport cu organele de stat dintr-un regim politic democratic din statele membre UE	274
1. Originalitatea Parlamentului European în raport cu un parlament național	275
1.1. Elemente de originalitate ale Parlamentului European față de structura unui parlament național	286
1.2. Elemente de originalitate ale Parlamentului European față de un parlament național, în ceea ce privește funcția deliberativă a unui parlament	289
1.2.1. Clasificarea funcțiilor Parlamentului European în raport cu funcțiile unui parlament național	306
1.3. Elemente de originalitate în organizarea internă a Parlamentului European, în raport cu un parlament național	332
1.4. Funcționarea Parlamentului European în raport cu un parlament național	341
1.5. Actele juridice ale Parlamentului European, în raport cu actele juridice emise de un parlament național	354
1.6. Procedura de elaborare a actelor normative la nivel european, față de elaborarea legilor pe plan național	365
1.7. Elemente de originalitate ale Parlamentului European față de un parlament național dintr-un regim parlamentar dualist	379
1.8. Elemente de originalitate ale Parlamentului European față de un parlament național dintr-un regim parlamentar monist	386
1.9. Originalitatea Parlamentului European în raport cu un parlament național dintr-un regim prezidențial ...	389
1.10. Originalitatea Parlamentului European în raport cu un parlament național într-un regim politic mixt	395

1.11. Originalitatea Parlamentului European în raport cu un parlament național dintr-un regim politic “de adunare”	400
2. Originalitatea Comisiei Europene în raport cu executiv național	403
2.1. Originalitatea Comisiei Europene în raport cu un guvern național, sub aspectul componenței și al statutului juridic al membrilor săi	406
2.2. Originalitatea Comisiei Europene față de un guvern național, sub aspectul funcționării sale	421
2.3. Originalitatea Comisiei Europene în raport cu un guvern național, sub aspectul atribuțiilor sale	425
2.4. Originalitatea Președintelui Comisiei în raport cu prim-ministrul unui guvern național	433
2.5. Originalitatea Ministrului de Afaceri Externe al Uniunii, în raport cu un ministru dintr-un guvern național	449
2.6. Originalitatea Comisiei Europene față de un guvern, din perspectiva actelor juridice emise	458
2.7. Elemente de originalitate ale Comisiei Europene în raport cu un guvern național dintr-un regim parlamentar	463
2.8. Elemente de originalitate ale Comisiei Europene în raport cu un guvern național dintr-un regim prezidențial	471
2.9. Originalitatea Comisiei Europene în raport cu un guvern național dintr-un regim de adunare	474
2.10. Originalitatea Comisiei Europene în raport cu un guvern național dintr-un regim semi-prezidențial [mixt]	476
3. Originalitatea Consiliului UE față de un organ de stat	478
3.1. Originalitatea Consiliului UE în raport cu un legislativ național	479
3.2. Originalitatea Consiliului UE în raport cu un executiv național	507

4. Originalitatea Consiliului European, în raport cu un executiv național	520
5. Instituția politică a „șefului de stat” și posibila existență a unei instituții politice similare în cadrul UE .	531
6. Originalitatea Curții de Justiție în raport cu instanțele judiciare naționale	561

D. Originalitatea instituțiilor UE ca efect al depășirii structurii de stat de către sistemul politic al UE..... 587

1. Originalitatea instituțională a UE în raport cu structura unui stat unitar	590
2. Originalitatea instituțională a UE în raport cu organele de stat dintr-o federație	603
2.1. Elemente generale federale în structura instituțională a UE	603
2.2. Originalitatea modalității de repartizare a competențelor în cadrul Uniunii Europene, față de modelul federal de împărțire a competențelor.....	623
2.3. Teoria „competențelor atribuite” Uniunii Europene.....	638
2.4. Competențele Uniunii în domeniile PESC și JAI	646
3. Originalitatea sistemului politic al UE în raport cu o confederație	667
4. Originalitatea sistemului politic al UE în raport cu un suprastat.....	679

Concluzii..... 693

Bibliografie..... 699

Pagin 1 sat goal inten ionat

Considerații introductive

Premisa de la care plecăm în lucrarea de față are în vedere faptul că **instituțiile UE au o natură juridico-politică originală, deoarece nu pot fi încadrate cu titlu definitiv și exclusiv într-unul din tiparele juridice și politice existente**, premisă stând la baza teoriei noastre conform căreia **însăși Uniunea Europeană are o natură originală pe plan juridic și politic**, fiind o structură complexă, dinamică, evolutivă, însă mai ales, înzestrată cu numeroase elemente inovative ce o disting de alte structuri politice.

Uniunea Europeană, în evoluția sa (în special pe plan instituțional, deoarece aceasta ține de preocuparea lucrării de față) de la arhitectura instituțională elaborată prin tratatul de la Maastricht și până la tratatul de la Nisa (inclusiv) apare ca un sistem politic inedit, instituțiile sale majore (Comisia, Parlamentul European, Consiliul, Consiliul European, CJCE) presupunând atât în compunerea cât și în funcționarea lor, **elemente și mecanisme de inspirație statală** (astfel, PE se poate asemăna unui parlament național prin faptul că este format din deputați europeni aleși prin **vot direct, universal și secret** de către cetățenii europeni, dar și prin faptul că participă la elaborarea actelor **legislative** europene sau pentru că **poate trage la răspundere politică, prin moțiuni de cenzură, executivul european- Comisia**). Dacă ar fi să ne oprim doar la acest exemplu, observăm că similitudinea dintre PE și un parlament dintr-un stat membru UE nu poate merge prea departe, deoarece **PE nu reprezintă „legiuitorul european suprem sau unic”, împărțind prerogativele legislative cu o instituție interguvernamentală, Consiliul**. De asemenea, în politica externă a Uniunii, în adoptarea tratatelor internaționale între state terțe sau organizații internaționale și Comunitățile Europene (care au personalitate juridică expres recunoscută de tratatele comunitare, în vreme ce Uniunii ca atare, o parte a doctrinei îi recunoaște o o personalitate juridică implicită, *de facto*, alți autori negând, dimpotrivă, că Uniunea ar avea o astfel de personalitate juridică) sau în procedura de revizuire a tratatelor, rolul PE apare mai degrabă ca unul secundar, uneori chiar neglijabil, în

comparație cu rolul decizional preeminent în aceste domenii, pe care tratatele îl acordă Consiliului de Miniștri.

Nu considerăm că am diminua complexitatea și originalitatea instituțiilor UE dacă le-am privi prin prisma dreptului constituțional și a principalelor sale concepte juridice. De fapt, lucrarea de față este **una interdisciplinară**, deoarece **își propune să analizeze juridic instituțiile majore ale UE, atât din perspectiva dreptului constituțional cât și din cea a dreptului instituțional european**. Cu toate acestea, vom observa pe tot parcursul lucrării de față, că există **numeroase deosebiri între instituțiile UE pe care le propunem spre o asemenea analiză și organele de stat (parlament, guvern, președinție, instanța judecătorească)**. De asemenea, vom observa că **ar fi cu totul nepotrivit, chiar hazardat, o aplicare exclusivistă, rigidă, a teoriei separației puterilor în stat propusă de Montesquieu, pentru a explica organizarea și funcționarea instituțiilor UE** (există controverse inclusiv în ceea ce privește existența unor „puteri” la nivel european).

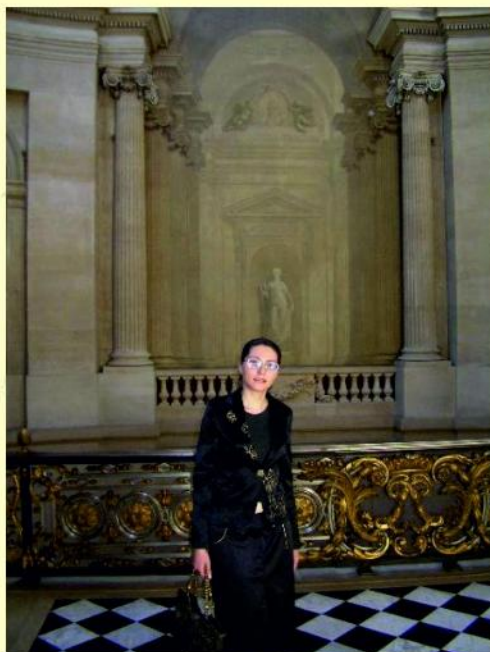
Din întregul sistem politic al UE, a cărei complexitate instituțională s-a format și s-a consolidat în timp, prin efectele succesive și inovative ale tratatelor comunitare și modificatoare, am ales a analiza în lucrarea de față doar **anumite instituții**, considerate principale și ilustrative pentru evoluția instituțională și politică a Uniunii Europene: Parlamentul European, Comisia Europeană, Consiliul UE (sau Consiliul de Miniștri - în lucrare vom utiliza ambele denumiri), Consiliul European, Curtea de Justiție (sau Curtea de Justiție a UE, în viziunea tratatului constituțional din 2004). De asemenea, am simțit nevoia de a introduce secțiuni specifice, dedicate unei comparații juridice dintre instituția „șefului de stat” și decelarea, în cadrul instituțional UE al unei instituții similare; o altă secțiune are ca subiect Ministrul Unional al Afacerilor Externe, analizat în raport cu un ministru dintr-un guvern național. În fine, o altă secțiune este închinată demonstrării naturii juridico-politice originale a Președintelui Comisiei în raport cu prim-ministrul unui guvern național.

Continuarea acestui volum o puteți lectura achiziționând volumul de pe

www.editorialumen.ro

www.lumenpublishing.com

sau din librăriile noastre partenere.

Mădălina Virginia Antonescu graduated Faculty of Law, Bucharest University (1998) and the French-Romanian College of European Studies (1998).

She has also graduated the Master of International Relations and European Studies, at the National School of Political Studies and Administration, Bucharest (2001).

At present, she is Ph.D. in European Institutional Law, of the Faculty of Law, University of Bucharest, and scientific researcher at the Romanian Diplomatic Institute.

She is also, author of several books:

- *“The Legal Statute of the Alien, as Physical Person, in Romania”*, Ed. All Beck, Bucharest, 2001
- *“European Union - an Empire of XXIst Century? Towards an European - Unional Civilization”*, Ed. Cartea Universitara, Bucharest, 2004
- *“European Union - A Modern Empire?”*, Ed. Cartea Universitara, Bucharest, 2005
- *“The Neo-Machiavelist Doctrine and its Incidence on the New American Concept of Security”*, Ed. Lumen, Iasi, 2005
- *“The European Union Institutions in the Post-Nice stage. Perspective of Constitutional Law”*, Ed. Lumen, Iasi, 2007
- *“European Union, Ancient and Medieval Empires. Comparative Study”*, Ed. Lumen, Iasi, 2008

Volum finanțat de
Administrația Fondului Cultural Național
din Cadrul Ministerului Culturii și Cultelor
și a Patrimoniului Cultural Național

ISBN 973-166-170-0

9 789731 663704

Preț fără T.V.A. 10,73 lei + T.V.A. 9%

Publicat cu finanțarea:
media **LUMEN**
www.EdituraLumen.ro

Conținutul acestui volum nu
reprezintă în mod necesar
punctul de vedere al Editurii
Lumen sau al finanțatorilor